Suomen Luontopaneelin lausunto koskien Suomen ennakkovaikuttamislinjauksia EU:n tulevaan raaka-ainealoitteeseen

Minna Pappila
Suomen Luontopaneeli
15.2.2023

Taustalla kriittisten raaka-aineiden rajallisuus

- Aloitteen taustalla on ymmärrys kriittisten raaka-aineiden rajallisuudesta: “Eräiden kriittisten raaka-aineiden maailmanlaajuinen kysyntä ylittää tuotannon, ja monet maat pyrkivät eri keinoin turvaamaan tarvitsemiensa raaka-aineiden saannin.”
- IEA 2021: Vuoteen 2040 mennessä litiumin, grafiitin, kuparin ja nikkelin tarve kasvaa 20 – 40 kertaiseksi sähköistymisen myötä
- Kilpailu kriittisistä raaka-aineista ei saa johtaa heikkenevään ympäristösäätelyyn tai lisääntyviin sosiaalisiin ongelmiin, globaalisti tai Euroopassa.

Energian kulutuksen hillintä mukaan aloitteeseen

- Se miten paljon kulutamme energiaa vaikuttaa suoraan kriittisten raaka-aineiden tarpeeseen.
- Luontopaneeli ehdottaa, että Suomi ajaa aloitteeseen näkökulmaa, jossa tarkastellaan energiankulutusta ja tähdätään kulutuksen hillitsemiseen sekä tehokkaampaan energiankäyttöön
  - Sähkönkulutusta voidaan hillitä mm. parantamalla rakennusten ja laitteiden energiatehokkuutta ja välttämällä turhaa sähkönkulutusta.
  - Merkittävä osa kriittisistä raaka-aineista tarvitaan sähköautoihin. Siksi huomiota tulee kiinnittää myös liikkumistarpeisiin ja -tottumuksiin ja mahdollisuuksiin vähentää yksityisautoilua.

Kiertotalouden toimia ja kestävää tuotepolitiikkaa vauhditettava

- Aloitteessa on syytä tarkastella lainsäädännön mahdollisuuksia velvoittaa metallien ja mineraalien kierrätykseen ja kierrätettyjen metallien käyttöön tuotannossa.
  - Esimerkiksi Suomessa metallien kiertotalousaste oli noin kuusi prosenttia vuonna 2020 (Tilastokeskus 2022).
- Osana kaivostoimintaa tulisi myös varmistaa, että louhitusta aineksesta otetaan kaikki hyödynnettävä aines talteen – tämä voi osaltaan vähentää uuden kaivostoiminnan tarvetta toisaalla
- Tarvitaan panostuksia sellaisten teknologioiden kehitykseen, jotka vievät mahdollisimman vähän raaka-aineita, ovat pitkäikäisiä ja joiden materiaalit ovat helposti kierrätettäviä.
  - Kestävä tuotepolitiikka osana EU:n kiertotalouden toimintasuunnitelmaa onkin oleellista kytkeä osaksi raaka-ainealoitetta.
- Aloitteen yhteydessä olisi myös syytä tarkastella kriittisten raaka-aineiden käytön ja tarpeen kokonaisuutta ja harkittava mahdollisuutta priorisoida raaka-aineiden käyttöä ilmastonmuutoksen pysäyttämisen kannalta tarpeellisimpaan tuotantoon.

Luontohaittoja on vältettävä

- Raaka-ainealoitteessa oltava mukana DNSH –periaatteen toteutuminen. Lisäksi luontohaittoja tulee välttää ja minimoida ja viime kädessä kompensoida.
- Kriittisten raaka-aineiden tuotannolle ja tuotantoketjuille määriteltävä selkeät kestävyyskriteerit
- Kriittisten raaka-aineiden tuotannon lisääminen Euroopassa tarkoittaa uutta kaivostoimintaa
  - Ympäristölainsäädännön, luvituksen ja valvonnan oltava ajan tasalla kaikkialla Euroopassa
  - Kasvava kaivostoiminta ei saa tuoda mukanaan esimerkiksi vesistöjen kautta laajalle leviäviä ympäristövahinkoja

Lähteitä:

IEA 2021. The Role of Critical Minerals in Clean Energy Transitions, IEA, Paris https://www.iea.org/reports/the-role-of-critical-minerals-in-clean-energy-transitions, License: CC BY 4.0

Tilastokeskus 2022. Kiertotalousliiketoiminnan indikaattorit. https://www.stat.fi/tup/kiertotalous/kiertotalousliiketoiminnan-indikaattorit.html Haettu 10.2.2023.

KIITOS!

SUOMEN
LUONTO
PANEELI